

ΝΕΟΛΑΙΑ (ΤΕΤΡΑΣΕΛΙΔΟ)

Ντελάληδες της «αγοράς» ή πανεπιστημιακοί δάσκαλοι;

Πρόσφατα επισκέφτηκα την ιστοσελίδα «E-learning του Κέντρου Επιμόρφωσης και Διά Βίου Μάθησης του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών» (<https://elearn.elke.uoa.gr/>).

Εκεί, το Πανεπιστήμιό μου, αναφερόμενο στη σειρά «Επιμορφωτικών Προγραμμάτων του σε Ειδικότητες και Επαγγέλματα του Μέλλοντος» που προβλέπεται ότι θα έχουν αυξημένη ζήτηση έως το 2020, απευθύνεται στους μελλοντικούς πελάτες του, πληροφορώντας τους: «Με αφορμή την πρόσφατη δημοσίευση του ΣΕΒ για τη λίστα με τα 87 επαγγέλματα που προβλέπεται ότι θα έχουν αυξημένη ζήτηση στην αγορά εργασίας έως το 2020, το E-Learning του Πανεπιστημίου Αθηνών οργάνωσε και σχεδίασε την ανάπτυξη προγραμμάτων που ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις και στις εξελίξεις του σύγχρονου εργασιακού χώρου. Πρόκειται για προγράμματα που αντανακλούν τις δεξιότητες και γνώσεις του ανθρώπινου δυναμικού που αναζητούν οι επιχειρήσεις... κ.λπ.»

Η εικόνα συμπληρώνεται με τις διαβεβαιώσεις του ΕΚΠΑ, σε ξεχωριστή ανάρτηση, σχετικά με τη «Συμμόρφωση με τις Ευρωπαϊκές Οδηγίες - Πιστοποιήσεις» της «επιμόρφωσης» που παρέχεται, ώστε να μην αμφισβητηθεί από τον πελάτη, απόφοιτο λυκείου ή ΑΕΙ/ΤΕΙ, η πανευρωπαϊκών προδιαγραφών «αναγνώριση» και «εγκυρότητα» της «επιμόρφωσης» και φυσικά ο τιμοκατάλογος των παρεχόμενων επί παντός του επιστητού «επιμορφώσεων» που ακολουθούν σε έναν τεράστιο κατάλογο, για όποιον δεν του ταιριάζουν οι προβλέψεις του ΣΕΒ.

ΑΡΘΡΟ

ΣΥΝΕΡΓΑΤΗ ΜΑΣ

Ακολούθησε μια περιήγησή μου στον κατάλογο των μεταπτυχιακών προγραμμάτων στη χώρα (masters.minedu.gov.gr, <https://www.eduguide.gr/>, www.metaptixiako.gr/). Εκατοντάδες μεταπτυχιακά προγράμματα για την απόκτηση ΜΔΕ, σε αντικείμενα εντυπωσιακής διανοητικής σύλληψης, καλύπτοντας μια ευρύτατη γκάμα τιμών.

Παρά το γεγονός ότι η εμπορευματοποίηση λειτουργιών των ΑΕΙ είχε αρχίσει πριν την οικονομική κρίση, η μνημονιακή περίοδος αποτέλεσε τη «χρυσή ευκαιρία» να παγιωθεί η ένταξη του Πανεπιστημίου στο επιχειρηματικό και αυταρχικό πρότυπο, που άλλωστε χαρακτηρίζει το ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο από τη Συνθήκη της Μπολόνια (1999) και μετά, με στόχο την εγκατάλειψη της κρατικής χρηματοδότησης, την αναζήτηση πόρων από την εμπορευματοποίηση της γνώσης και έρευνας και τον ασφυκτικό έλεγχο των οργάνων διοίκησης για την πειθαρχημένη εφαρμογή των σχετικών ευρωπαϊκών Οδηγιών. Το θλιβερό είναι ότι ένα μέρος του ακαδημαϊκού κόσμου όχι μόνο αποδέχτηκε τη μετάλλαξη αυτή του πανεπιστημίου, προς ίδιο οικονομικό - μισθολογικό όφελος, και άλλα οφέλη που προήλθαν από τη συμπόρευσή του με την εκάστοτε πολιτική εξουσία, αλλά συνέβαλε και συνεχίζει να συμβάλλει, ως ντελάλης της περιφημής «αγοράς», στην επιβολή στους χιλιάδες άνεργους πτυχιούχους, πρώην φοιτητές του ή αποφοίτους Λυκείου, των επιλογών του κεφαλαίου, όχι μόνο στο εργασιακό αλλά και στο ιδεολογικοπολιτικό επίπεδο.

Πρώθηση της απαξίωσης της ακαδημαϊκής μόρφωσης

Στις Ηνωμένες Πολιτείες προωθείται πλέον, από συγκεκριμένους κύκλους, η επιβολή της απαξίωσης της ακαδημαϊκής μόρφωσης με ένα βάρβαρο τρόπο, απουσία κάθε πολιτισμικού ανθρωπισμού. Πρόσφατα εκδόθηκε το (*The Instant New York Times Bestseller*) περίφημο βιβλίο του Frank Bruni: «Where You Go Is Not Who You'll Be: An Antidote to the College Admissions Mania» (Paperback - March 8, 2016), όπου «...ανάμεσα στα αναγκαία βήματα προς την υγιή οικονομική και κοινωνική ανέλιξη τον 21ο αιώνα είναι τα παρακάτω:

1. Ξεχάστε τα κολέγια, τις σχολές και τα πανεπιστήμια: Πρόσφατα στοιχεία ερευνών έχουν δείξει ότι όχι μόνο τα κολέγια, οι σχολές και τα πανεπιστήμια δεν αποτελούν βασικές οδούς προς το χώρο της εργασίας, αλλά επιπλέον ότι τα παιδιά είναι σε θέση να διαχειριστούν τη ζωή τους, δίχως τη μεσολάβηση του Γυμνασίου και του Λυκείου!

2. Εστιάστε σε εκπαιδευτικά προγράμματα ειδίκευσης και πρακτικής άσκησης: Τι χρειάζονται οι μακροχρόνιες σπουδές, όταν η πρακτική άσκηση και ειδίκευση είναι αυτοί οι παράγοντες που καθιστούν τους νέους αξιοποιήσιμους στο χώρο της εργασίας; Ο χώρος της εργασίας και της παραγωγής γίνεται καθημερινά ολοένα και πιο απαιτητικός και οφείλει κανείς να προσαρμοστεί, αν θέλει όχι μόνο να συμβαδίζει με το πνεύμα της εποχής, αλλά και να επιβιώσει».

Η Ευρώπη εμφανίζει μια επίφαση «ανθρωποκεντρικής διακριτικότητας», μην μπορώντας να αποβάλλει, τυπικά τουλάχιστον, τη διαφορετική μαθησιακή - πολιτισμική της κουλτούρα.

Στο πλαίσιο των δράσεων της για τη στρατηγική της Λισαβόνας, η Κομισιόν εξέδωσε (13 Φλεβάρη 2006) ανακοίνωση προς το Ευρωκοινοβούλιο, το Συμβούλιο και άλλα όργανα της ΕΕ με θέμα: «*Πρωώθηση της επιχειρηματικής νοοτροπίας μέσω της εκπαίδευσης και της μάθησης*», όπου αναφέρεται: «*Η καλύτερη γνώση της κοινωνίας πρέπει να περιλαμβάνει και την πρώιμη γνώση και επαφή με τη σφαίρα της εργασίας και των επιχειρήσεων, καθώς και την κατανόηση του ρόλου που διαδραματίζουν οι επιχειρηματίες στην τοπική κοινότητα*». Στο κείμενο διευκρινίζεται: «*Η επιχειρηματικότητα εμπεινώνεται καλύτερα στο πλαίσιο της διά βίου μάθησης και καταγράφεται ως μια από τις οκτώ βασικές ικανότητες για τη διά βίου μάθηση, που είναι αναγκαίες για την κοινωνική ένταξη, την ιδιότητα του ενεργού πολίτη και την απασχολησιμότητα!*»

Ο Γ. Σταμέλος, καθηγητής με αντικείμενο Ανάλυση Εκπαιδευτικών Θεσμών και Εκπαιδευτική Πολιτική, στο Παιδαγωγικό Τμήμα του Πανεπιστημίου Πατρών, στο «*Κοινωνία της γνώσης και διά βίου μάθηση: Αντιφάσεις και αδιέξοδα ή η πορεία προς την κοινωνική έκρηξη*», αναφέρει: «*Στις μέρες μας μοιάζει να είναι αποδεκτή από τους περισσότερους η ανάλυση που υποστηρίζει ότι η κοινωνία της γνώσης, της οποίας χαρακτηριστικά αποτελούν η τεχνολογική έκρηξη, η παγκοσμιοποιημένη ή παγκοσμιοποιούμενη οικονομία και η διόγκωση του όγκου της πληροφορίας, επηρεάζει και μεταβάλλει τις μορφές εργασίας και τις εργασιακές σχέσεις. (...) Οι ραγδαία μεταβαλλόμενες ανάγκες αυτής της αγοράς οδηγούν σε εννοιολογικές μετατοπίσεις όπως είναι η μετατόπιση από το "επάγγελμα" στην "απασχόληση", θέλοντας με αυτόν τον τρόπο να υποδηλωθεί η κατάργηση της μονιμότητας όχι μόνο της εργασιακής σχέσης αλλά και του είδους εργασίας. Παρ' όλα αυτά η έννοια αυτή τελικά δεν μπόρεσε να αποτυπώσει τι πραγματικά συμβαίνει, στο βαθμό που δεν αποδίδει την ουσία της εννοιολογικής μετατόπισης, δηλαδή την παροδικότητα της εργασιακής σχέσης. Έτσι, γίνεται μια ακόμα μετατόπιση από την έννοια της "απασχόλησης" σε μία νέα έννοια, την έννοια της "απασχολησιμότητας"... Η τελευταία προσπαθεί να αποτυπώσει τον τρόπο και το είδος της απασχόλησης στο πλαίσιο της κοινωνίας της γνώσης. Η απασχολησιμότητα περιγράφει τη συνεχή, διά βίου, επικαιροποίηση των απαραίτητων ικανοτήτων που θα καθιστούν τον άνθρωπο, εν δυνάμει ή εν αναμονή, εργαζόμενο, δηλαδή ικανό να εξυπηρετήσει ανά πάσα στιγμή και σε κάθε τόπο κάποια από τις συνεχώς μεταβαλλόμενες ανάγκες της αγοράς εργασίας*».

Πρωθείται η εκπαίδευση στην επιχειρηματικότητα...

Με στόχο τη μείωση των αντιδράσεων των εργαζομένων, πρέπει να καλλιεργηθούν σε αυτούς, με κάθε μέσο, ο σεβασμός, η «προσαρμοστικότητα» και η «ανεκτικότητα» απέναντι στο επιχειρηματικό σχέδιο ενός «ικανού» εργοδότη, ως η μόνη διέξοδος για το εργασιακό του μέλλον, ίσως και για την επιβίωσή του.

Κατά τον Edgar H. Schein («*The role of the founder in creating organization culture*», *Organizational Dynamics*, summer 1983), «*... αρχικά ο ιδρυτής της επιχείρησης ξεκινά να ψάχνει τον τρόπο με τον οποίο θα πραγματοποιήσει την ιδέα του. Μετά την έναρξη λειτουργίας της επιχείρησης, το μοντέλο της κουλτούρας διαμορφώνεται με την αποδοχή από το υπόλοιπο εργατικό δυναμικό του τρόπου με τον οποίο πρόκειται να εξελιχθούν τα πράγματα ανάλογα με τη βούληση του επιχειρηματία*».

Η καλλιέργεια της εμπιστοσύνης και του σεβασμού απέναντι στην επιχείρηση και στην επιχειρηματικότητα ως το μόνο μέσο ανάπτυξης και προόδου, σε εθνικό αλλά και σε προσωπικό επίπεδο, αποτελεί από τους βασικούς στόχους της εκπαιδευτικής πολιτικής της ΕΕ.

Η εκπαίδευση για την επιχειρηματικότητα πρωθείται όλο και περισσότερο στην πλειονότητα των ευρωπαϊκών χωρών (η Ευρωπαϊκή Επιτροπή /Βρυξέλλες, 13 Απρίλη 2012). Τότε, η κ. **Ανδρούλλα Βασιλείου**, επίτροπος αρμόδια για την Εκπαίδευση, τον Πολιτισμό, την Πολυγλωσσία και τη Νεολαία, δηλώνει: «*Η εκπαίδευση για την επιχειρηματικότητα αποτελεί μοχλό της μελλοντικής ανάπτυξης και θα μας βοηθήσει να εμπνεύσουμε τους επιχειρηματίες του αύριο... Αυτό σημαίνει ότι έχουμε καθήκον να ενθαρρύνουμε μια πραγματική αλλαγή νοοτροπίας υπέρ της επιχειρηματικότητας στην Ευρώπη και η αλλαγή αυτή ξεκινά με τις προσπάθειες προώθησης του επιχειρηματικού πνεύματος από τις πρώτες κιόλας βαθμίδες της εκπαίδευσης*».

...σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες

Στην **Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση**, για παράδειγμα, προτείνεται το πνεύμα της «επιχειρηματικότητας» - όπως το περιγράψαμε - να εμπεινώνεται μέσα από παιχνίδια, ρόλους, δραστηριότητες, διαγωνισμούς.

Στη **Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση**, προτείνεται, πέρα από τα μαθήματα, η σύσταση και διαχείριση μικρών επιχειρήσεων μέσα στα σχολεία από τους ίδιους τους μαθητές. Μέσα από τέτοιες δραστηριότητες, επιπλέον καθοδηγούνται και τα ίδια τα σχολεία να λειτουργούν εν μέρει ως επιχειρήσεις, να οργανώνουν δραστηριότητες και προγράμματα με τη μέθοδο της αυτοορηματοδότησης.

Για την **Τριτοβάθμια Εκπαίδευση**, προτείνεται η «επιχειρηματικότητα» να διαπνέει περισσότερα από ένα μαθήματα, τόσο στις προπτυχιακές όσο και στις μεταπτυχιακές σπουδές, σε όλες τις ειδικότητες! Η Κομισιόν σε ανακοίνωσή της με θέμα «*Πρωώθηση της επιχειρηματικής νοοτροπίας μέσω της εκπαίδευσης και της μάθησης*» (13 Φλεβάρη 2006) εκτιμά: «*Υπάρχουν μερικά εσωτερικά εμπόδια, π.χ. ένα σύστημα σταδιοδρομίας που βασίζεται κατά μεγάλο μέρος στις ακαδημαϊκές επιδόσεις, το οποίο εξακολουθεί να μη θεωρεί την επιχειρηματικότητα αξιόπιστη επιλογή. Φαίνεται ότι υπάρχουν επίσης προβλήματα, σχετικά με την κινητικότητα του εργατικού δυναμικού προς και από τον ακαδημαϊκό χώρο και σχετικά με την ικανότητα ευέλικτων και στρατηγικών προσλήψεων προσωπικού μέσα στα πανεπιστήμια*».

Πανεπιστημιακοί συνηγορούν στη γενίκευση της διδασκαλίας του κοινωνικού ρόλου της επιχειρηματικότητας σε όλες τις βαθμίδες της Εκπαίδευσης, μιας και δίνει τη δυνατότητα ακόμα και στον φτωχό να ξεφύγει από τη φτώχεια του. Όμως, υπάρχουν και εκείνοι οι πανεπιστημιακοί, φοιτητές και εργαζόμενοι, οι οποίοι αποκαλύπτουν αυτό που πραγματικά συμβαίνει. Οτι, δηλαδή, οι προηγούμενοι αποσιωπούν εσκεμμένα το ότι υπάρχουν πλήθος συνανθρώπων μας χωρίς ίσες ευκαιρίες στη μόρφωση, στην Υγεία και στην Περιήλωση με τους άλλους πιο τυχερούς συνανθρώπους τους, μόνο και μόνο γιατί γεννήθηκαν φτωχοί και βέβαια κανένα ΕΠΕΑΕΚ δεν θα τους αναστηλώσει, αναδεικνύοντάς τους σε επιτυχημένους επιχειρηματίες!

Η κυβέρνηση εφαρμόζει με ευλάβεια τα μνημόνια και τις επιταγές του ΟΟΣΑ

Στη χώρα μας οι κεντροδεξιές κυβερνήσεις της ΝΔ και του ΠΑΣΟΚ εφάρμοσαν απαρέγκλιτα τις παραπάνω πολιτικές. Οι ελληνικές κυβερνήσεις με τους ν. Διαμαντοπούλου (4009/2011) και Αρβανιτόπουλου (4076/2012) προσάρμοσαν το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων στην ιδεολογικοπολιτικο-οικονομική καθοδηγητική γραμμή της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προωθώντας τη συμμετοχή των επιχειρηματιών στη διαδικασία της μάθησης και της έρευνας με τη δημιουργία επωνύμων εδρών χρηματοδοτούμενες από επιχειρηματίες, οι οποίοι, βεβαίως, θα ελέγχουν απόλυτα το περιεχόμενο και τις δραστηριότητές τους. Παράλληλα, πρωθείται θεσμικά πλέον η δημιουργία επιχειρήσεων - τεχνοβλαστών (spin-off) από τα ίδια τα ιδρύματα, από καθηγητές και φοιτητές, που θα εμπορεύονται τα αποτελέσματα της ερευνητικής τους δουλειάς!

Η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ - ANEL, με κορύφωση την τωρινή πολιτική του ΥΠΕΠΘ που διατηρεί και επεκτείνει τις κεντρικές κατευθύνσεις του αντιδραστικού νόμου Διαμαντοπούλου, αποδεικνύεται ότι και στην περίπτωση της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης εφαρμόζει με ευλάβεια τα

μνημόνια και τις επιταγές του ΟΟΣΑ. Ουσιαστικά γενικεύει και παγιώνει την επιβολή διδασκτρων στα μεταπτυχιακά, ενισχύει την κερδοφόρα Διά Βίου Μάθηση, ενσωματώνει την Επαγγελματική Εκπαίδευση στα πανεπιστήμια, προετοιμάζοντας τη δημιουργία πτυχίων διαφόρων κύκλων και αντίστοιχης αξίας. Η κυβέρνηση πραγματοποιεί βίαιες μειώσεις κλίμακας, συμπύσσοντας ΑΕΙ/ΤΕΙ, ακολουθώντας τις επιταγές του ΟΟΣΑ. Επιτείνεται η εμπορευματοποίηση του πανεπιστημίου τόσο μέσα από την εξάρτησή του από την εξωτερική χρηματοδότηση με δάνεια από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων ή άλλους διεθνείς οργανισμούς, όσο και από την εκ των έδων ιδιωτικοποίηση βασικών του λειτουργιών (ΕΛΚΕ), ενώ υποβαθμίζονται η επιστημονική έρευνα και η παραγωγή νέας γνώσης, με την αποψίλωση του επιστημονικού προσωπικού, τη δραματική μείωση των μισθών τους, την υποτυπώδη χρηματοδότηση της βασικής Έρευνας και των Ανθρωπιστικών Σπουδών, ενώ εγκαταλείπεται ουσιαστικά η φοιτητική μέριμνα.

Πολιτικές που συνθλίβουν τους κόπους και τα όνειρα των νέων μας

Μια ουμανιστική και παράλληλα κοινωνικοπολιτική απάντηση σε όλα αυτά έδωσε, με ένα άρθρο του, ένας διαπρεπής φυσικός, χρόνια πριν. Εκεί έγραφε: «Οι λαοί - κατακτητές εδραίωναν τους εαυτούς τους, νομοθετικά και οικονομικά, ως την προνομιούχα τάξη στην κατακτημένη χώρα. Αρπαζαν για τους εαυτούς τους το μονοπώλιο της ιδιοκτησίας της γης και όριζαν ιερατεία αποτελούμενα από άτομα της δικής τους τάξης. Οι ιερείς, οι οποίοι είχαν την εκπαίδευση στον έλεγχό τους, μετέτρεψαν τον ταξικό αυτό διαχωρισμό της κοινωνίας σε ένα μόνιμο θεσμό και κατασκεύασαν ένα σύστημα αξιών με βάση το οποίο οι άνθρωποι, από τότε και στο εξής και σε ένα βαθμό ασυνείδητα, καθοδηγούνταν στην κοινωνική τους συμπεριφορά».

Ενώ για την παραγωγική διαδικασία έγραφε: «...Η παραγωγή πραγματοποιείται για το κέρδος και όχι για το όφελος. Η τεχνολογική πρόοδος συχνά οδηγεί σε αύξηση της ανεργίας αντί για τη διευκόλυνση της εργασίας για όλους. Το κίνητρο του κέρδους, σε συνδυασμό με τον ανταγωνισμό μεταξύ των καπιταλιστών, ευθύνεται για την αστάθεια στη συσσώρευση και χρησιμοποίηση του κεφαλαίου, η οποία με τη σειρά της οδηγεί σε όλο και χειρότερες καταστάσεις ύφεσης. Ο χωρίς όρια ανταγωνισμός οδηγεί σε μια τεράστια απώλεια εργασίας, ακρωτηριάζοντας έτσι την κοινωνική συνείδηση των ατόμων, όπως ανέφερα και νωρίτερα... Θεωρώ αυτόν τον ακρωτηριασμό των ατόμων το μεγαλύτερο κακό του καπιταλισμού. Το σύνολο του εκπαιδευτικού μας συστήματος υποφέρει από αυτό το κακό. Μια υπέρμετρα ανταγωνιστική στάση εμφυτεύεται στους μαθητές, οι οποίοι εκπαιδεύονται να λατρεύουν την άπληστη επιτυχία ως προετοιμασία για τη μελλοντική τους καριέρα... Η παιδεία, εκτός από την ανάπτυξη των έμφυτων ικανοτήτων του κάθε ατόμου, θα προσπαθεί να αναπτύξει την έννοια της ευθύνης για το συνάνθρωπο, στη θέση της εξύμνησης της εξουσίας και της επιτυχίας, όπως γίνεται στη σημερινή κοινωνία...».

Ήταν ο **Albert Einstein** αυτός που δημοσίευσε τα παραπάνω σε ένα άρθρο του με τίτλο «Γιατί σοσιαλισμός» στο 1ο τεύχος του «Monthly Review» το 1949, επισημαίνοντας με συναίσθηση της ευθύνης του απέναντι στα κοινωνικά προβλήματα, την ανάγκη οργάνωσης της κοινωνίας σε μια άλλη βάση.

Κλείνοντας τη συνοπτική παρουσίαση ενός τόσο πολύπλευρα σοβαρού ζητήματος, θα ήθελα να απευθύνω σε όλους όσους πιστεύουν ότι η σημερινή κοινωνία είναι μια κοινωνία ευκαιριών για προσωπική επιτυχία και κέρδη, αρκεί να είσαι ευπροσάρμοστος, την ερώτηση που άκουσα πριν από μερικές μέρες:

«Πόσοι χωράνε σε μια κοινωνία για... λίγους;».

Και ένα κάλεσμα αντίστασης για την ανατροπή των αντιδραστικών ευρωενωσιακών πολιτικών που οδηγούν την ελληνική κοινωνία σε μαρασμό, που συνθλίβουν τους κόπους και τα όνειρα των νέων μας και των οικογενειών τους, που παραμορφώνουν δραματικά τα ακαδημαϊκά χαρακτηριστικά των συναδέλφων μου, ευτελίζοντάς τους.

Γ. Π. ΤΡΙΜΠΕΡΗΣ
Ομότιμος Καθηγητής στο Τμήμα Φυσικής Ε.Κ.Π.Α

